

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40

Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40.— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

**REDACTIA
și ADMINISTRATIA.**
Strada Zrinyi N-rul 14.

INSERTIUNILE
se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Lec
deschisă costă șirul 20 fl.
Manuscrisele nu se în-
napoiază.

Nos oprobrium omnium.

Calvarul clericilor români dela Ungvár.

Pagini de suferințe.

Arad, 25 Martie.

În una din acele ocne tenebroase ale clericalismului unguresc șovin, în cari, grație unor prejudeții învechite și unor efemere și foarte problematice avantagii materiale, trebuie să-și mai târască viața o seamă din viitorii preoți ai bisericii noastre românești greco-catolice, a avut loc în 15 Martie n., un conflict bogat în elemente dramatice între avantgardistii secularului proces național ce ne poartă cu atâta îndârjire câinească șovinismul maghiar și între cei mai noi întemnițați ai neamului nostru dela periferii.

E vorba de cazul clericilor români gr.-cat. internți în seminarul romano-catolic dela Ungvár. Din două corespondențe recente cetitorii noștri pot să cunoască în linii generale sguđuitorul conflict. Ne-am convins odată mai mult cu toții, că seminarele romano-catolice sunt un adevărat surghiun pentru clericii români și că soarta lor e nesiguranța chinuitoare, tortura sufletească, ingenunchierea conștiinței naționale cu arme cari însângerează nu numai inima lor înstrăinată, ci rănesc mândria unui neam întreg. An de an acești clerici trebuie să parcurgă un adevărat calvar și umilirile ce îndură întrec orice închipuire. Cu deosebire momentele, în cari orgoliul șovin erupe cu o sălbătăcie elementară, momentele așazise „patriotice”, cum e de pildă nainte de toate ziua de 15 Martie, sunt tot atâtea prilejuri de terorizare a clericilor noștri. Câte cazuri similare nu s'au petrecut în anii din urmă! Revolta ce-am simțit anul trecut pe urma cazului dela Oradea-mare mai vibrează și acum în noi. Și în loc să se fi redus suprafețele de frecare, ori să se fi eliminat cu totul prin măsuri radicale, prin o reculegere bărbătească din partea capilor noștri bisericești, ele se mai mențin și azi spre regretul nostru al tuturor.

Dar sperăm, că după noua dovadă ce ne dă cazul dela Ungvár, soarta clericilor noștri din pepinierele clericale ale șovinismului va interesa cu tot dinadinsul pe cei ce trebuie să răspundă de demnitatea unei biserici românești!

Dacă nu frivolitatea cu care sunt tratați clericii români din partea superiorităților acestor pepiniere, — *ținuta lor frumoasă, convinsă și bărbătească* trebuie să fie un indiciu pentru episcopii noștri, câtă vreme ținta lor nu poate să fie ca tocmai viitorii slujitori ai altarelor românești să înlesnească un piedestal de parvenire pe seama tuturor secăturiilor de talia superiorilor din seminarele ungurești, într'o țară în care religiozitatea adevă-

rată a fost înlocuită de mult cu cea mai înfimă speță de iesuitism.

Publicăm la vale o istorisire pe larg a cazului dela Ungvár, așa cum ne-o scrie unul din clericii prigonțiți, plină de revoltă adâncă și sinceră. E un nou și atât de plastic document al stadiului în care a ajuns azi procesul nostru de veacuri. Trimitem bravilor clericilor salutul nostru de însuflețire, dimpreună cu admirația ce simțim văzându-i atât de neînfrânți acolo în bătălia aceea furioasă a focului dușman.

Să le dăm lor cuvântul:

Au fost timpuri când preoțimea noastră a fost obiectul tuturor batjocurilor și maltratărilor. Mulți dintre ei au fost târâți de bărbi, spânzurați de limbă, închiși, bătuți, flămânziți. Și toate acestea pentru că au avut nenorocirea de a-și iubi legea și limba.

Nu e chemat condeiul nostru să deie chipul acelor zile de groază.

Au fost acte vrednice de timpul și de oamenii cari le-au dat ființă.

Nici nu vrem să desvoltăm teoria rotațiunii ritmice a acelor prigoniri și suferințe. Tot ce putem face e ca să dăm drum lacrimilor ce ni se imbulzesc în ochi și sughiturilor de amărăciune ce ne sbuciumă pieptul.

Nos oprobrium omnium.

Noi preoții și clericii români am fost țelul și obiectul tuturor batjocurilor și prigonirilor mai mult sau mai puțin grele, după timp și împrejurări. Dacă azi sunt mai grele ca în trecutul apropiat e semn că rotația evenimentelor ne readuce trecutul îndepărtat. Prigonitorii, ca și atunci, dispun de toate mijloacele.

Nu s'a împlinit bine anul de când clericii orădani au fost eliminați pentru că au ținut la limba lor, și iată că șovinismul unguresc se napustește asupra noastră cu îndoită furie.

E vorba de noi de cei 13 clerici români din seminarul gr. cat. din Ungvár, ajunși pradă șovinismului patrioților de aici.

Faptul că suntem Români a fost de ajuns ca să fim ținta tuturor ocărilor și șicanelor, — dar am răbdat. A țipat în multe rinduri inima în noi, când am auzit batjocurile colegilor unguri, cari une-ori au mers așa de departe încât au declarat, că ei mai bucuroși ar fi țigani decât români, — dar am răbdat. Văzând că așa nu ajung departe s'au gândit la alte mijloace și le-au și găsit. Ziua de 15 Martie i-a scos din încercătură.

Preludii.

Încă înainte de 15 Martie au început să ne provoace prin diferite aluzii și amenințări. Așa Ioan Orosz, teolog a. IV. i-a zis lui Iuliu Sabo:

„Se apropie 15 Martie — nu vreți să fiți martiri?”

Stefan Végseő i-a zis într'o zi lui Aurel Mărila:

„Tu nu vrei cumva să fii martir, că orădanii au fost?”

Tot în presara de 15 Martie, fiind iluminat întreg seminarul, se apropie Mărilă de o ferea-

stră iluminată, atunci îi zise Francisc Sándor, teolog a. IV:

„Nu te apropia de fereastră, nu spurca locul acesta sfânt!”

Tot numitul teolog i-a zis în 14 Martie lui Iuliu Sabo:

„Se apropie vremuri mari, cari au lipsă de oameni mari!”

În aceeași zi după rugăciunile de seara, Mărilă, reținut de ceva afaceri urgente, a venit cu vre-o 5 minute mai târziu în dormitor. Ductorul Stefan Terebes, biruit de băutură — (trebuia ca sărbătoarea aceasta atât de însemnată să aibă preludiile ei, după cum a avut și octavă) — s'a culcat, împotriva obiceiului său, îndată după rugăciuni și ca să nu-l irite lumina, a poruncit să se stingă lampa, deși e lege ca după rugăciuni lampa să stea aprinsă 10 minute. Când a venit Mărilă în dormitor mai erau 5 minute până la termenul când are să fie stinsă lampa. Vede că e stânsă, o aprinde și începe să se desbrace.

Ductorul poruncește să o stingă, el se opune. Cearta e gata. Terebes începe să-l încarce pe Mărilă cu o mulțime de epitețe ornate. Mărilă îi răspunde că mai sunt 5 minute, și chiar de nu ar fi, cum aprinde el lampa pe la 11 și 12 ore și ne trezește din somn, fără ca noi să-i zicem ceva „așa poate trece și el cu vederea o întârziere de câteva minute. Răspunsul acesta just l'a scos din fire:

„Cum, un mucos să-mi facă mie imputări? Nu știi că eu-s ductorul primar și ca atare am numai drepturi nu și datorințe!! Măgarule, netrebnicule!! Am să-ți arăt eu ție!”

Iuliu Miclea îl roagă să se modereze că n'are de ce să se tulbure așa de grozav. În propriu-i interes e mai bine să tacă.

„Ce, și tu vrei să-mi ții morală — i-a replicat ductorul — bine, luați la cunoștință că în noaptea aceasta veți dormi pentru ultima oră în acest dormitor!”

15 Martie.

15 Martie se serbează aici ca nici unde. Seminarul e iluminat în preseara sărbătorii. În 15 societatea de lectură ține o festivitate. Se cântă „hymnul”, declamă poezii patriotice, au puncte de orchestră, aclamează, bat din mâni și din picioare, fără să se gândească că e post. Au acclamat viitoarea Ungarie independentă și pe viitorul și singurul neam din această țară, *neamul unguresc*. Am fost invitați și noi. Dar fiindcă superioritatea nu ne-a impus să mergem, și fiindcă înaintașii noștri români niciodată nu au luat parte la serbare, adăogând încă că e în post, și așa biserica nu dă voie să participăm, nu am luat parte. Dar mai era și împrejurarea că serbarea a fost dată de societatea de lectură, la care noi nu suntem membri, — e natural să nu fi luat parte. Văzând patrioții că nici unul dintre noi n'a luat parte la serbare, s'au gândit la alte mijloace spre a produce cu ori ce preț scandalul. S'au hotărât ca în decursul prinzului, ca niciodată până acum, să cânte imnul, fiind siguri că noi, după cele întâmplare, nu ne vom scula, sau dacă ne vom scula nu-l vom cânta, și apoi să trimbeteze în lume că noi suntem *trădători de patrie*.

Trăiască regele unguresc!

Dar, ca lucrul să fie și mai sigur, au îndreptat pe ductorul Terebes să înceapă o vorbire în care să preamărească viitoarea Ungarie și apoi să intoneze imnul. Ductorul era chefuit, și, nu știm faptul acesta sau ce a fost la mijloc, de n'a ținut vorbirea proiectată, ci s'a mulțumit cu:

„Trăiască regele unguresc, țara ungurească și neamul unguresc” — și nici imnul nu l-a cântat, ci obicinuitul „să trăiască la mulți ani”, pe un ton imposibil, încât toți au pufnit în ris. Atunci îi face semn unul să tacă și începe el imnul.

„Noi nu ne-am sculat!”

Moarte valahilor!

Se înțelege că după scena anterioară noi nu am luat imnul în serios, mai ales că a fost și o provocare evidentă, deci nu ne-am sculat. Abia au sfârșit de cântat prima strofă și se și scoală ductorul Anton Tink cu o falcă în cer cu una în pământ.

„Asta e ocară, e scandal, e tradare de patrie, e crimă! Fraților! — cine mai are un pic de respect față de neamul unguresc să vie cu mine și să denunțe pe acești infami rectorului!”

La cuvintele acestea răspund toți cu sbierate, cu amenințări, cu batjocuri ca:

Afară cu ei, moarte valahilor, la spânzurătoare cu ei, nemernici, prăpădiți, funie în gâtul lor!” și altele.

După prânz se și duc toți la rectorul, și ca să apară lucrul cât mai sărbătoros îmbracă paliu oficios, și așa se prezintă rectorului. Își dau doleanțele invelute în cele mai nerușinoase minciuni patriotice. Că adevărat ei după ce au cântat imnul ne-au rugat frumos să le respectăm imnul cel puțin prin sculare. Poate că așa vor fi gândit, dar nu așa au făcut. Din contră au strigat că suntem vrednici de moarte, de funie și de spânzurători. Rectorul — și el bun patriot — ne ține un dorgatoriu aspru, mai ales că nu era în clar cum s'au petrecut lucrurile. Îl clarificăm și adaugem, că deși în veci ne și canează colegii și ne disprețuiesc limba și neamul, totuși dacă imnul s'ar fi cântat la locul și la timpul cuvenit, — rectorul nu e cafenea, — i-am fi dat respectul de urbanitate, căci noi știm stima sentimentele frumoase ale altor neamuri, chiar de ne-ar fi dusmane. Răspunsul nostru l'a liniștit puțin, dar totuși ne-a promis pedeapsă, după ce se va dovedi cum s'au petrecut lucrurile.

Credeam că așa vor lua lucrurile sfârșit, dar nu a fost așa. Colegii ne amenință că vor scrie prin ziare despre purtarea noastră anti-patriotică. Noi ca să prevenim un eventual scandal mai mare am rugat pe prefect și pe duhovnic să-i oprească, în propriul lor interes, că de vor scrie în ziare — și ei vor fi compromiși. Prefectul a promis că va face tot posibilul ca lucrul să rămână între noi. Duhovnicul asemenea, dar s'a simțit jignit la declarația noastră, că dacă lucrul va ajunge în publicitate și asupra lor va arunca umbră, și ne ceru să-i explicăm în ce chip. Noi îi răspundem că tot lucrul nu s'a pornit din patriotism, ci din împrejurarea că mulți dintre ei au comis lucruri compromițătoare și se tem că noi vom aduce la cunoștința superiorilor faptele lor.

Duhovnicul a crezut că cele zise sunt mai mult o amenințare menită să-i intimideze, deci ne provoacă și ne împune în conștiință să arătăm ce știm. Nici odată nu am fi făcut pasul acesta, dar acum am fost siliți să îl facem de frică ca să nu fim bătuți cu propriile noastre arme.

Limba românească să nu mai fie vorbită!

În 16 Martie ductorul primar publică în rector că de aci în colo e interzisă conversația în românește, — dar că unde și cum și în urma cărui ordin, a aflat de bine să nu ne spună. Mergem la prefectul și îl întrebăm despre noul ordin. Ne spune că ordinul e de mult dat, și numai acum se pune în aplicare. La întrebarea noastră asupra extensivității ordinului, — și prefectul a aflat de bine să tacă. Îi înaintăm lista cu câteva raportări și așteptăm desfășurarea lucrurilor.

„Sântem flueraji!”

Din momentul acesta șicanele se întetesc. Sântem flueraji, apostrofați peste tot locul. La prânz, în salele de studii și propuneri, în sala de distracție, ba și în grădina ne provoacă colegii să nu mai vorbim românește. Motorul ca și în trecut așa și acum îl dau păcatele lor, mai

ales că prefectul pe baza denunțului nostru a pornit o cercetare disciplinară formală, să se convingă de sunt adevărate sau nu vorbele noastre.

Și ca să ne sdrobească de tot patrioții noștri nu s'au oprit numai aici ci ne pun acum în cale o capcană periculoasă. Scriu în jurnale despre purtarea noastră „antipatriotică”, iar câțiva dintre ei cer pace. Noi primim pacea ne spunem condițiile, și așteptăm condițiile lor.

Tentative de umilire.

Condițiile lor sunt declarația următoare, pe care ne-au cerut să o recunoaștem de a noastră și să o subscriem:

DECLARAȚIE*),

făcută studenților dela seminarul episcopesc Din Ungvár:

În 15 Martie 1913 Voi ați prăznuit o zi națională și cu acest prilej, în decursul mesei — la cuvintele de aclamare la adresa națiunii, regelui și a patriei — ați cântat „Himnusz”-ul. Cu acest prilej noi am comis o jignire, pentru că în mod demonstrativ n'am participat la serbarea națională organizată din partea seminarului, iar la masă, cântând Voi, „Himnusz”-ul — noi nu ne-am ridicat în picioare, dovedind noi prin acest fapt o desconsiderare a simțului național și patriotic maghiar exprimat în acest imn. — Declarăm, însă, acum cu părere de rău, că am comis un lucru nesocotit și nebul pentru care în mod sărbătoros Vă cerem scuze cu a-daosul, că Himnusz-ul este totodată și cântarea noastră națională, că 15 Martie e și sărbătoarea noastră națională și că, ca și Voi, și noi suntem fii maghiari iubitori și credincioși dulcei noastre patrii. Declarăm că, cu România nu avem nici un fel de legătură — nici teritorială, nici de simțăminte, ci, că, suntem așa de maghiari ca și Voi.

Confirmând declarațiile de mai sus cerem din nou scuze și în mod sincer regretăm ofensa ce v'am adus-o vouă și națiunii noastre maghiare. Vă autorizăm totodată, să dați această declarație în publicitate în ziarele în cari se va publica chestiunea referitoare la noi...

Ca o dovadă pentru viitor declarăm că ori și când suntem gata să cântăm Himnusz-ul și ne supunem hotărârii ven. consistor că, alându-ne noi în societatea noastră: în sala de fumat, în rector, în dormitor, în auditor și în muzeu — nu vom vorbi românește! — În sfârșit declarăm că am iscalit această hotărâre a noastră nu de teama de a fi excluși, ci din convingere.

Ungvár, 19 Martie 1913.

„Nu am scris-o! Nu se putea!”

Când ne-au înaintat ei declarația, ziarele scriseseră deja despre noi. Așa dară calculul lor a fost ca sub presiunea opiniei publice întărită în contra noastră să ne silească să subscriem declarația lor, care ar fi însemnat nimicirea noastră, și deslupirea de corpul neamului românesc. Nu am scris-o. Nu se putea. Ori cât de pașnici am fi e din seamă afară prea mult ceea ce ne-au cerut.

În 21 Martie a fost desbaterea oficioasă a crimei din chestiune. Rezultatul a fost că cei cari ne-au provocat au recunoscut că ne-au provocat. Provocătorii au primit un dorgatoriu. Nouă ni s'a cerut să ne declarăm asupra respectului ce îl datorăm imnului.

Declarația noastră sună: Noi respectăm orice imn, cu atât mai vărtos imnul patriei. Între împrejurări normale, la locul și timpul său îi vom arăta respectul prin sculare.

Pedeapsa.

Credeam că barem acum vom avea pace, dar de unde. Nici superiorii nici colegii nu au fost mulțumiți cu răspunsul nostru. Superiorii ne-au croit o pedeapsă menită să ne arunce în o

*) La această declarație a conlucrat și prefectul seminarului. — N. Cor.

nouă prăpastie. Pedeapsa e: 1. Să cântăm, nu-mai noi, în rector, imnul maghiar, când ni se va spune. (Colegii unguri s'au hotărât să ne rădă și să ne batjocorească când vom cânta.) 2. Să lucrăm următoarea teză: Ce respect dărește fiecare cetățean ungur imnului unguresc?

„Știm ce avem de făcut!”

Unde vrea să ducă pedeapsa dictată e superfluu să mai amintesc. Se pare că infernul le-a dictat această pedeapsă. Vreau ca pe noi, tineri neumblați în lume, să ne vâre în o incurcătură din care nu vom mai putea eși niciodată.

Colegii s'au dus la episcopul și și-au exprimat nemulțămirea lor privitor la pedeapsă. Li s'a părut prea ușoară. De altcum știm noi unde vreau să ajungă. Acolo, — după cum au declarat în jurnalul „Határszéji újság”, — unde nu a ajuns nime până acum, adevărat la stângerea totală și a celei mai mici licări de naționalism.

Nu știm ce va mai hotări episcopul, dar știm ce avem noi de făcut.

Vasile Popan eliminat.

Mai avem de adău că declarația a fost compusă cu concursul superiorilor. Că întreagă goana aceasta, diferitele apucături, tot de superiori au fost puse la cale. Vom vedea mai târziu pentru ce. Soartea noastră are să fie ca a colegului Vasile Popan care pentru că în o predică a tratat despre trecutul nostru, a fost eliminat azi din seminar, — s'au umilirea și înfrângerea noastră trupească și sufletească.

Și când ne gândim că toate aceste vin dela niște preoți, cari trebuie să aibă ca deviză: dragostea și pietatea, iar nu politica și șovinismul, ne stă mîntea în loc.

Vom părsi seminarul, vom merge spre vetele părințești unde iarăș lacrimi ne vor întâmpina, căci așa e soartea noastră, — dar în pieptul nostru s'a aprins un jăratec ce nu se va mai stinge și căldura lui va povățui întodeauna faptele noastre!

Și nu vom mai fi noi: *oprobrium omnium!*

Un cleric.

Cazul dela Ungvár în prismă ungurească.

— Teologii valahi insultând Maghiarii. —

În numărul său dela 23 Martie ziarul fițică „Ung” din Ungvár denaturează cazul teologilor dela seminarul din Ungvár în modul următor:

Un scandal rușinos și care face să țese tulpure sângere s'a întâmplat în seminarul greco-catolic din Ungvár în 15 Martie, cu prilejul celei mai mari serbări a națiunii maghiare. În fiecare an, se știe, teologii patrioți ai acestui seminar serbează în mod impozant marea ziua a zorilor libertății, căci doară preoțimea greco-catolică întodeauna cu trup cu suflet a fost maghiară și a fost propagatoarea ideii statului maghiar independent. Așa s'a întâmplat și în anul acesta. Dar iată, pe pământul kurucz-ilor s'a întâmplat ne mai pomenita rușine, că, pe pământ maghiar, teologi maghiari cu buze valahe își bat joc de stântul nostru imn național, ba deadreptul demonstrează în contra lui.

Iată amănuntele noastre despre scandalosul atentat:

Teologii valahi.

Diecezele greco-catolice maghiare valahe, se știe, au institute teologice numai în Blaj și Gherla, diecezele de Lugoj și Oradea-mare n'au însă deloc seminarii; astfel pentru acoperirea lipsurilor viitorii păstori ai acestor dieceze sunt trimiși în locurile plătite de cătră episcopii lor pe la diferite alte seminarii greco-catolice și romano-catolice.

E un simptom regretabil, că între teologii cu buze valahe cucerește în mod tot mai demonstrativ maghiarofoba idee dacoromână și în anul trecut tocmai acesta a fost motivul pentru care, în urma atitudinii lor scandaloase, au fost excluși și cea mai mare parte a teologilor valahi dela seminarul teologic din Oradea-mare. Șase dintre aceștia, și anume: Gheorghe Bonea, Vasile Popan, Iuliu Sabo, Iuliu Mărcuș și Ștefan Mărcuș și Valer Burcuș, în anul școlar c. au fost plasați în seminarul dela Ungvár. A-

facă de aceștia au mai fost interzați cei, din diferite dieceze: Ion Butnar, Aurel Mărlă, Iuliu Miclea, Gheorghe Medola, Petru Ivan, Septimiu Câmpian și Dimitrie Popa. În total, deci, treisprezece valahi. Aceștia, — cu toată rigooarea regulamentului Institutului, — trăiesc cu totul izolați de către ceilalți teologi, — conversoază românește între dânsii și zilnic îngnesc în mod grav pe colegii lor maghiari. În 15 Martie însă atitudinea lor scandaloasă și-a ajuns apogeul.

„Nu ne trebuie „Himnusz”-ul...”

Societatea „Egyházirodalmi Iskola” a teologilor din Ungvár, ca și în ceilalți ani, — și în anul acesta a organizat în 15 Martie înainte de amiază o serbare patriotică. Teologii au invitat la această serbare națională și pe colegii lor valahi, cari nu sunt membri ai acestei societăți. Însă acel treisprezece susnumiți nu numai n’au participat, ci în decursul serbarei se pîmbau în mod demonstrativ în grădina fortăreței lui Bersényi.

După serbare a avut loc masă comună, la care și ei au luat parte. În decursul mesei teologul reformat Terebes din anul al IV-lea a ținut o cuvântare în care în cuvinte entuziaste a apreciat importanța serbarei tuturor Maghiarilor. El și-a terminat înflăcărata cuvântare strigând:

Trăiască regele!

Trăiască patria! Trăiască Ungaria!

Sub impresia acestor cuvinte cei prezenți involuntar chiar s’au ridicat și după obiceiul tradițional stînd în picioare au cântat imnul național maghiar. În mod demonstrativ însă cei treisprezece valahi au rămas sezând, ba nici după ce au fost provocați nu s’au ridicat nici unul. (Mincună! N. Cor.). Unul singur dintre ei s’a ridicat, dar ulterior și acesta s’a scuzat, spunând că numai din greșală s’a ridicat. Iar mai târziu acești cetățeni maghiari au declarat, că ei nu sunt obligați să respecteze cântarea națională maghiară. (Mincună, căci noi am declarat că respectăm ori ce imn, chiar și pe cel maghiar, la locul și la timpul său și în împrejurări normale. N. Cor.)

„Cerem satisfacție!”

Această atitudine scandaloasă a îndignat într’un mod extraordinar pe teologii patrioți, cari imediat au anunțat rectorului, că nu vor să învețe mai mult într’o școală cu valahii cari injură pe Maghiari. Iar în caz dacă aceștia nu vor fi îndepărtați, ei părăsesc imediat seminarul.

Rectorul Turjai János i-a liniștit, declarîndu-le că va rezolvi chestia în sensul regulamentului intern și că pentru ofensă li se va da satisfacție. În 18 Martie teologii denunțanții au volt să se prezinte în corpore înaintea episcopului Papp Antal, dar nu li s’a permis. Din această cauză ei au volt să se pună în grevă și să nu mai asculte prelegerile, dar în urma unei declarații liniștitoare au renunțat la planul lor.

După scandal, alt scandal...

Pentru obținerea unei satisfacții pentru ofensă gravă, teologii patrioți au compus — foarte corect și echitabil — o declarație pe seama Valahilor cu observarea, că dacă aceștia iscălesc declarația, ei consideră aceasta ca o deplină satisfacție și renunță de a mai face alți pași.

(Textul acestei declarații îl publicăm în întregime în altă parte a ziarului nostru. N. Red. „Rom.”)

Textul acestei declarații a fost predat Valahilor în 19 Martie deja. Însă conducătorul acestora, Gheorghe Bonea, în aceeași zi a respins-o declarînd că despre satisfacția ce li se cere în acea declarație „ei nici nu vor să audă”.

În 20 Martie profesorul de teologie Hadzsega Gyula a prezentat această declarație și episcopului Papp Antal. În 21 l. c. însă patru delegați ai teologilor s’au prezentat în audiență la episcop, pentruca să urgenceze obținerea grabnică și potrivită a satisfacției din partea Valahilor.

Declarațiile vice-rectorului Dr. Szabó.

Colaboratorul nostru a obținut în această chestie dela vice-rectorul teologiei, Dr. Szabó Simon următoarele declarații:

— E regretabil, că acest lucru s’a putut întâmpla în acest institut cu nume bun, unde până acum nu era nici o neînțelegere cu naționalitățile. Corpul profesoral a anchetat în mod conștient cazul, și cu acest prilej a constatat, că întru câțiva și ai noștri sunt vinovați. (La Interogator s’a dovedit că numai ei sunt vinovați, iar acum și noi.) N. Cor. Și anume, și ei — dacă și numai din glumă — de mai multe ori au făcut observații provocatoare la adresa teologilor valahi. Astfel, înaintea lui 15 Martie au declarat în fața acelora, cari n’au mai avut neplăceri prin alte teologi:

— Azi, în 15 Martie și voi puteți să fiți martiri! Afară de aceasta au mai făcut aluzii și asupra națiunii valahe.

— Noi, dealtfel, am făcut o anchetă riguroasă și am stabilit următoarea sentință:

1. Teologii valahi se obligă să cânte singuri în fața întregii teologii Himnusz-ul maghiar.

2. Afară de aceasta fiecare ascultător cu buze valahe se obligă să lucreze o temă cu următorul subiect: „Ce respect datorează fiecare cetățean maghiar Himnusz-ului maghiar?”

Această hotărîre a noastră va fi prezentată li. Sale episcopului și după eventuala aprobare vom duce-o în îndeplinire. În această privință, după părerea mea, nu vom împlini nici o greutate.

Aceasta este în prezent starea faptică a chestiei. Acum însă întreagă chestia nu mai este o chestie privată a seminarului, ci a noastră a tuturor, căci doară ofensa a fost adusă ideii statului maghiar și deci preîndem cea mai deplină satisfacție. Suntem convinși, că episcopul Papp Antal va găsi modalitatea pentru ca această ofensă să fie rezolvată spre cea mai deplină mulțumire generală.

Destul ne insultă străinătatea. Dar asta totuș nu se mai poate tolera, ca Maghiarul să fie insultat pe pămîntul maghiar!

„Telegraful” pentru împăcarea maghiaroromână. „Telegraful Român” în numărul său din 20 c. — care din întâmplare nu ne sosise la timp la redacție și astfel revenim numai acum asupra lui — pledează în articolul de fond pentru împăcarea româno-maghiară.

Autorul articolului după ce îi aduce laude lui Tisza că cu mâna lui de fier, cu mințea-i luminată și cu o voință neclintită a salvat autoritatea parlamentului, a creat o nouă situație politică restabilind relațiile normale între monarh și națiunea maghiară, și a asigurat astfel hegemonia maghiarismului în Ungaria, ajunge la următoarea concluzie:

Învățătura, care rezultă din aceasta nouă situație politică este, ca să privim de distruse toate speranțele puse de unii din noi în viitorul apropiat și cu toții trebuie să ne înprietinim cu idea, că o schimbare a situației politice în favorul nostru astăzi e posibilă exclusiv numai, dacă ne vom înțelege cu bărbații dela putere din Budapesta. Dela alți factori să nu așteptăm o schimbare a stărilor, care să fie în favorul nostru, pentrucă ea nu va urma nici acum, nici în viitorul apropiat.

Noi o spunem aceasta cu aceeași sinceritate cu care am spus-o și mai înainte și cu intenția bună, pentruca să-i înduplecăm pe conducătorii politicii românești, ca ei primind și urmînd politica, reprezentată de ziarul nostru și întemeietorul lui, metropolitul baron de Șaguna, nelăsându-se descurajați de nesuccesle trecutului apropiat, să caute o modalitate și o cale, pentru ca încît numai e posibil să continue tratativele de înțelegere cu factorii competenți în chestia împăcării maghiaroromâne, care e atât de necesară pentru ambele părți, asigurându-i noi, că ei n’ar putea săvârși o faptă mai importantă și mai folositoare pentru românism, de cum e încheierea unei înțelegeri cinștite cu guvernul acestei țări, o înțelegere însă, din care nu singuratic persoane să tragă folos, ci obștia românească.

Înțelegem dorința „Telegrafului Român” de a vedea intrupată pacea româno-maghiară. Regretăm, că T. R. nu ne orientează asupra condițiilor, pe cari el le-ar găsi potrivite și demne de națiunea română pentru înfăptuirea acestei

pași. Și mai mult regretăm însă faptul, că T. R. nici când n’a știut să înțeleagă și să urmeze, precum am fi dorit noi, cuvintele de mare înțelepciune politică, si vis pacem, para bellum. T. R. ar trebui să știe că azi suntem încă tot în epoca luptei, la care am dori să la parte și T. R. cu aceeași căldură, cu care salută fantoma înșelătoare a unei păci. T. R. înfățișează astfel lucrurile, ca și când pacea aceasta ar atârna numai de bunăvoința fruntașilor naționali și se face a nu înțelege, unde se află adevăratul impediment al păcii. La înlăturarea acestuia să contribuie T. R. împreună cu noi și atunci va putea nădăjdui pacea dorită.

Noile legi pe impozite amânate până în 1916. Se știe că intrarea în vigoare a noilor legi pe impozite create de guvernul coaliționist a fost amânată printr’un proiect de lege, nu de mult votat în cameră. În acest proiect nu a fost însă stabilit termenul până când se amână intrarea în vigoare a acestor legi. Se anunță acum din Budapesta că guvernul e hotărât să țină în suspens legile de impozite până la 1 Ianuarie 1916. Motivul amânării până la acest termen depărtat, crede că este nemulțumirea generală, produsă de aceste legi, ale cărei urmări nefavorabile guvernul ar voi să le evite în vederea campaniei electorale din 1915. Se mai anunță, că până atunci se vor face pe cale novelară ameliorări pentru clasa industrială și comercială.

Lupta în cercul Sasca.

Sasca, 23 Martie.

Cu toate că „uriașă armată a funcționarilor” — cum așa de nimerit a botezat pe această ceată a paznicilor legilor, fostul mare prieten al Românilor ministrul Eötvös — își pusese în joc tot „avântul” ei brutal de a înventa mijloace de terorizare în contra alegătorilor români din Sasca, — succes n’a fost în stare să repurteze.

Campania electorală românească începută azi 10 zile se continuă cu aceeași constanță și energie prin satele cercului Sasca.

S’a văzut că la adunările organizate de năimiții lui Korkán, auditorul li dădeau oameni prostiți de beutură, gălăgioșii ameșiți cari băteau câmpii cu mințea lor neînfrănată, — unor astfel de oameni le putea vorbi Korkán chiar turcește, rezultatul era acelaș. Cu atât mai mare a fost însuflețirea în adunările noastre.

Voința izvorâtă din cea mai deplină și mai bine lămurită conștiință s’a manifestat în toată splendoarea ei și la marile adunări românești ținute acum Duminecă, 23 Martie la Iadla și Ciclova română. În aceste două sate s’au făcut dlui Vlad și însoțitorilor dsale primiri cu adevărat triumfale.

În Iadla, satul lui Korkán, fruntașii noștri au fost întâmpinați de întreg satul în frunte cu ajutorul de primar Ioan Corcan, cu fanfară, cor, steaguri. Adunarea a fost prezidată de bravul protopop al Bisericei Albe Dr. Gheorghe Dragomir. După dsa au luat cuvîntul Dr. Aurel Vlad, Dr. Iuliu Maniu, Dr. Alexandru Vaida, Dr. Ștefan C. Pop și Dr. Victor Bontescu. În adunarea aceasta s’a dovedit că Korkán, fiul Hadiei, nici în satul său nu găsește nici o simpatie, ci numai blesteme.

Desăvârșit succes a avut și adunarea din Ciclova română. Și aici aceiaș entuziasm stăpânește spiritele, aceeaș vioișie se reflecta pe fețele masei multîmii asistente. Presedintele adunării a fost însuflețitul protopop din Vârșet

Oprea. După cuvântul dsale a urmat cuvântul dlor Vlad, Maniu, Vaida, Pop și Bontescu.

La ambele adunări fruntașii și poporeni imbrăcați în haine de sărbătoare au dat dovadă celei mai neclintite credinți cătră steag, prin liniștea și seriozitatea ce o păstrau au făcut imposibil orice amestec din partea armatei numeroase a împănaților și funcționarilor imputerniciți de guvern să „străjuiască” și să facă „ordine”. Și de data asta alegătorii români au făcut mărturia înțelegerii chemării ce o au, întrerupând vorbirile oratorilor cu viforoase aprobări pentru lupta electorală românească.

De acum idolul Românilor din Sasca e Dr. Aurel Vlad. Nesfârșitele și viguroasele manifestații ce i s'au făcut ne îndrituiesc să sperăm *învingerea sigură a luptei românești în Sasca*. Poporeni în avântul lor nepotolit au pregătît dlui Vlad la sfârșitul adunărilor de Duminecă chiar și o impozantă retragere cu torțe.

Un moment de rară drăgălășie s'a petrecut la Ciclova română unde fetița P. O. D. protopop Oprea din Vârșet Hortenzia a predat dlui Vlad un buchet de flori și a spus următoarele cuvinte:

Magnifice Domnule Dr.!

După Dumnezeu împărații stăpânesc popoarele! Noi Români, nu avem împărați, dar am avut și avem români adevărați.

Ființa Românilor au susținut-o luceferii neamului, cari i-au dat lumină. Când vini ca un luceafăr luminător să reverse lumină românească în sufletul Cielovenilor, îți predau acest buchet de flori, rugând pe bunul Dumnezeu să ajungi în dieta țării și să spui că Români e vrednic de altă soartă!

Niște intelectuali, cari au dat proba curajului demn, o țărănime, care a dat proba celei mai frumoase conștiințe, și întreagă lumea românească cinstită din cercul Sasca afirmând voința puternică a sufletului lor de a avea în cerc de reprezentant pe Dr. Aurel Vlad, — să nu se lase înfricați de nesăbuitele terorizări ale „uriașei armate administrative”, ci cu fruntea ridicată să dea voțul credinței lor adevărate.

Lumea românească și-a ațintit ochii asupra alegătorilor români ai cercului Sasca și așteptă dela ei ca să dovedească bărbăția sufletului lor românesc alegând de deputat pe d. Dr. Aurel Vlad.

Alegători români!

Numai câteva zile ne desparte de ziua alegerii.

Alegători români! Faceți-vă datoria!
Trăiască Dr. Aurel Vlad!

(După cum am mai anunțat și după cum ni se raportează solgăbiraiele din cerc au dat adevărate ucazuri pentru a împiedeca și a zădărnici succesul campaniei noastre viitoare. S'a mobilizat întreg aparatul administrativ și se pun în aplicare toate măsurile teroristice cunoscute nouă din 1910. Asupra acestor zadarnice sfurtări ale administrației vom reveni în numărul nostru viitor. — N. Red.)

Catastrofa dela Crkvice.

— Relațiile noastre speciale. —

Arad, 25 Martie.

Precum se știe regimentele românești au fost întregite prima oară și trimise la paza hotarelor amenințate de stările excepționale din Balcani și tocmai regimentul nostru a fost comandat în locurile prăpăstioase dela hotarele montenegrine.

Acolo i-a ajuns pe feciorii noștri nenorocirea despre care scrisesem mai înainte după știrile nesigure ce ne-au sosit prin foile străine. Astăzi suntem în situație să dăm publicului informații exacte despre nenorocirea din Crkvice. Anume, părintele protosincol Roman Ciorogariu, directorul seminarului din Arad ne-a pus la dispoziție o scrisoare pe care a primit-o dela un ofițer superior din Crkvice, în care scrisoare se arată că numai grație unei întâmplări extraordinară, am putea zice că a fost mâna lui Dumnezeu, s'a putut evita o nenorocire și mai mare a fiilor noștri de sub arme. Scrisoarea e următoarea:

Crkvice, 20 Martie 1913.

„Mult stimatle dle director,

O nenorocire foarte mare s'a întâmplat la noi la granița de cătră Montenegro. O stâncă uriașă cam de 200 m² s'a rupt ieri la 4 ore 30 m. d. a. dintr'un munte de Karst numit Dvrsnik în urma ploilor torențiale din timpul din urmă, a lunecat asupra bărcii de lemn în care se aflau mai mulți soldați din batalionul IV al regimentului 33 și puținii artileriști de fortareată. Urmarea acestei lunecări năprasnice a fost că stâncă a turtit baraca și 6 soldați, cari se aflau în ea, neputând scăpa să iasă din ea, au murit pe loc, alții 3 au scăpat cu rane grele dar nu de moarte, iar vre-o 6 sunt mai ușor răniți. Norocul că ceilalți vre-o 45 au fost la lucru la un automobil, ce și-a rupt o osie, nu departe de baracă, că dacă nu erau acolo ocupați, se aflau și aceștia în baracă din cauza ploii și atunci ar fi fost poate 40 morți cel puțin. De prezent se lucrează la desgroparea morților de sub stâncă, spărgându-se bolovanii cei mari cu dinamită. Morții sunt dela:

13. Comp. sergent Moț din Șimand (cot. Arad.)

infanteristul Arsenie Cătană din Curtacher (cot. Arad.)

infanteristul Cocora din Șipotul-vechiu (cot. Caras-Severin.)

15. Comp. infanteristul Jurca din Gavosdia (cercul Radnei, cot. Arad), toți români.

Rugăm pe cetitorii noștri să avizeze pe părinții acestor nenorociți.

Ne mângăie în aceasta nenorocire, că soldații noștri din batalionul al IV-lea reg. 33 stau sub comanda și îngrijirea părintească a dlui colonel Florianu.

Infrățirea albano-română.

O Elveție în Balcani.

Câteva documente istorice.

Am adus la timpul său raport amănunțit despre congresul albanez dela Triest, în care s'au pus temelile viitorului stat albano-român și s'a consacrat infrățirea sinceră a celor două popoare balcanice de viață traco-romanică: a *Albanezilor* și *Aromânilor*.

Schipetaria, cum ar dori ei să fie numit noul stat din Balcani, și-a trimis la acest congres tot ce are mai bun, și fiii ei răslețiți prin lumea largă, din România și din America s'au grăbit a-și da întâlnire la Triest, spre a pune temelii nouă libertății patriei lor mame.

Comitetul pentru organizarea acelu congres fusese compus din membrii: *Mazhar bey Toptani, Hil Mosi, Epaminonda Balamace* (reprezentantul ziarului „Românul”), *Ștefan Zurani, Filip Craja, Hamidi bey Ohri și Ștefan Arșim*, iar membrii aleși pentru conducerea desbaterilor în congres au fost: *principalele Castriota Scanderbeg, marchizul d'Auleta, Hil Mosi, Faiz bey Conitza, Pande Vangheli, Fasil pașa Toptani, Derviş Hilma, Ștefan Zurani, protosincol Fotie Balamace, Filip Craja, Don P. Tucha, Hamdi bey Ohri, părintele Fan Nollu, Orazio Iriani și Marco Carigi*.

La congres au luat parte 120 Albanezi, veniți acolo din toate părțile lumii. Avea toată dreptatea ziarul „Il Piccolo” din Triest, când scria în ziua deschiderii congresului, vorbind despre apelul lansat pentru ținerea acestui congres: „E non fu vano il loro apello, perché quando alle 10 antimeridiane il presidente del comitato organizzatore, signor Stefano Zuzani, dichiaro aperto il congresso, la sala Tina di Lorenzo al Palazzo Dreher, era affollata di Albanezi arrivati dalle piu diverse regioni.” (Pe românește: Și nu fu în van apelul lor, deoarece când la 10 antimeridiane președintele comitetului organizator, domnul Ștefan Zurani, declară deschis congresul, sala Tina di Lorenzo în palatul Dreher era plină de Albanezi sosiți din foarte diverse regiuni.)

Am adus la timpul său raport amănunțit despre acest congres și am dat tot sprijinul nostru nobilelor stăruinți ale Albanezilor, cari vor să-și întemeieze noul lor stat pe adevărata libertate națională, oferind astfel lumii spectacolul unei noi Elveții în peninsula balcanică. Mișcarea aceasta a avut toată simpatia noastră și am dori, ca statul român cu toată autoritatea și bărbăția să stăruiască pentru independența deplină a Albaniei și pentru respectarea principiului național la stabilirea hotarelor noului stat, neadmițând Serbiei ori Greciei teritorii locuite de Albanezi ori Aromâni. De data aceasta ne-am procurat discursurile rostite de Aromâni la congresul albanez și le vom reproduce ca docu-

Ka 12

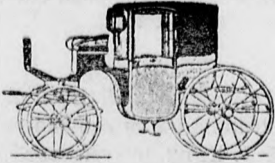
Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula,

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară.

Temesvár-Gyárvaros,

Háromkirály-ut 14. sz. (Casa proprie).

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări de bransa aceasta, cu prețurile cele mai moderate — Prețurent gratis și franco. — Tot aici se pot căpăta *obnibuse* pentru 6 persoane, *cară funebre*, felurite căruțe „landaner” cu prețuri moderate.

mente istorice referitoare la înființarea Albaniei libere.

Vom reproduce deci pe rând vorbirile d-lor: *Fotie Balamace* delegatul societății de cultură macedo-română și a Fărșeroților din Albania, Dr. *Chr. Pattajo* delegatul Aromânilor din America, Dr. *Schunda* originar din Crușova-Macedonia, *Vasile Diamandi* directorul școlii comerciale române din Ianina, *D. Shadima* delegatul societății de cultură macedo-română originar din comuna Turia, în Epir, și, în sfârșit, vom publica propunerile făcute de către Sf. Sa părintele *Fan Noli*, șeful spiritual al ortodoxilor Albanezi naționaliști și delegatul special al federalei „Vatra”, Liga albaneză din Boston (America), precum și răspunsurile provocate de aceste propuneri, cari interesează românismul în general.

Discursul protosincelui Fotie Balamace, delegatul societății de cultură macedo-română și al Fărșeroților din Albania.

Domnilor!

S'a făcut un lucru foarte bun și înțelept punându-se în al doilea rând respective luându-se la al doilea punct al programului acestui congres și chestiunea înfrățirii Albanezilor cu Aromânii.

Nici nu se putea altfel, căci ei acolo unde sunt în contact cu *Toskii*, toscănește vorbesc, și au aceleași datini, aceleași obiceiuri; tot astfel dacă trăesc cu *Gheghii*, ghegănește vorbesc. Ba chiar am auzit aici în Triest dela un congresist spunându-mi că, Români cari trăesc cu *Gheghii* sunt numiți de aceștia *Gogă*, iar Albanezii *Ghegă*.

Fie ca aceste două elemente sub numele de *Gogă* și *Ghegă* de prin Dibra și Șkodra și *Toschii* cu *Aromânii* din celelalte părți să trăiască în veci sub aceste nume în viitorul stat albanez.

Li mulțămim din adâncul inimii dlui *Paul Gherghi* din Borgoevitza, care încontinuu, în cuvântările sale accentua cu multă căldură ideea înfrățirii albanoromâne.

Tot asemenea li mulțămim și părintelui *Fan Noli*, care cu verva lui infocată de eri ne-a arătat limitele politice, etnice, și economice ale noului stat albanez.

Dar mai ales mulțămim părintelui *Tusha*, care printr-o cuvântare laudabilă a știut să intercaleze printre altele și cuvintele: „Alții (inamicii) au întrebuințat mijloace ca să ne desbina din punct de vedere al religiei”. Foarte adevărat este acest cuvânt. Și a mai adăugat: „Iubirea noastră să fie mai mare decât Albania”. Ce sublim cuvânt!...

Nu-l poate încăpea nici marginea pământului întreg. Să dea Dumnezeu să putem realiza acest cuvânt cât mai curând și cât mai bine, fiindcă această despărțire de religie nu este de azi sau de ieri, trebuie să-i dăm o cărare pentru toți reprezentanții religiunilor.

În ceea ce privește pe musulmani, ei își au deja organizația lor religioasă și le trebuie doar limba albaneză în exercițiul funcțiilor lor.

Același lucru pot zice și despre romano-catolici, avându-și și ei șeful lor suprem religios.

Cu alte cuvinte, le trebuie numai limba pe care s'o întrebuințeze în cultul religios. Aceasta pentru ei nu este nici o piedecă, pentru că preoțimea învățând în școlile lor seminariale limba albaneză, n'au decât s'o practice imediat după plecarea aceluia care li împiedecă. Mai greu este însă pentru Albanezii și Aromânii ortodoxi. Dar, și aceasta poate trece ușor dacă ne aruncăm privirile înspre România, de unde s'au început toate mișcărilor culturale și politice ale statelor din peninsula balcanică. Ea poate deslega și acest punct venind în ajutorul nostru. Comunitatea albaneză din București, care este reprezentată aici prin zece delegați, știe bine ce a obținut pentru chestiunea lor religioasă. Căci în România toate naționalitățile își pot exercita liber cultul lor religios.

În primul rând, la cererea d-lor recunoașterea preotului *Haralambie Cialiamani* de către mitropolitul primat român, s'a făcut imediat, bine înțeles, cu consimțământul sfântului sinod. A obținut permisiunea ca să slujească într-o biserică din centrul capitalei (București), la sfântul *Gheorghe* vechiu, împreună cu preoții de acolo.

Mai pe urmă când a venit părintele *Fan Noli* din America a fost îmbrățișat cu căldură și i s'a dat o altă biserică tot în centrul capitalei, unde li s'a dat voie să slujească împreună cu părintele *Haralambie Cialiamani* în limba albaneză, fără nici un control chiar din partea I. P. S. S. mitropolitului primat român.

Mare entuziasm era atunci pentru preoții albanezi. Ba ce este și mai mult, sfinția sa părintele *Fan Noli* a mai slujit și prin alte eparhii, bine înțeles cu permisiunea chiriarhului respectiv. Deci și din partea bisericii române frații noștri Albanezi, au fost tratați cu toată bunăvoința.

După plecarea părintelui *Fan Noli*, prin intervenirea unei comisiuni de Albanezi și Aromâni, — în capul căreia era d. Dr. *Șunda* cu unul din frații *Zugrafi*, pe lângă al doilea mitropolit al țării românești, care ținea loc de president al sfântului sinod, fiind vacant scaunul de mitropolit primat, — s'a dat comunității albaneze din București o altă biserică în centru, pe care primăria a voit s'o dărâme.

Această biserică s'a oferit comunității albaneze pentru a sluji până când ei prin propriile lor mijloace să-și clădească o biserică.

I. P. S. Sa locțiitorul de president întotdeauna mă întreba despre mersul bisericii. Ba m'a îndemnat ca să mă duc din când în când să slujesc și eu la acea biserică, ori de câte ori se va da ocaziune, ca să le dăm și lor ajutor, zicea I. P. S. Sa, până când își vor vedea și ei idealul lor național realizat. M'am executat și am slujit împreună cu părintele *H. Cialiamani*.

După alegerea noului mitropolit *Dr. D. Kannon* a recunoscut această biserică, ba chiar mi s'a dat permisiunea să slujesc. În această biserică, când s'a arborat steagul național albanez de guvernul provizoriu din Valona, s'a sfințit și acela din București stând alături și cel românesc, care era martor ca nașul steagului național albanez, precum stă astăzi steagul austriac ca naș al statului nou albanez. Acest fapt s'a făcut cu permisiunea noului mitropolit. Cu alte cuvinte, limba albaneză împreună cu poporul albanez creștin din București, cu cărțile albaneze puține, atâtea câte sunt făcute de părintele *Fan Noli*, s'au recunoscut de către biserică română.

Ceeace nu s'a putut face de patriarh dela care se cere de atâtea vreme, s'a făcut numai într-o săptămână de către biserică română.

Aceasta însemnează că din cauza șovinismului său patriarhia merge spre regres ca raul, iar biserică română merge în spre progres, ocrotind peste șapte milioane suflete, câtă vreme patriarhul are supremație numai peste cei din Constantinopol și peste cei rămași în Anatolia.

Preoții albanezi ortodoxi în Albania avem, însă aceștia sunt grecofili și nu cunosc scrisul și cetitul, deși li s'a dat ocaziune timp de 25 ani, decând s'au deschis școlile albanezești la *Coritza*, *Pogradeți* și în alte părți.

Același lucru se observă și la preoții români. Ei sunt puțini, vre-o 5—6, în Albania, dacă se va întinde statul albanez până la *Ochrida*. Intrând însă și celelalte părți mai sus amintite, atunci ei vor fi mai mulți.

În schimb ne pot servi și preoții albanezi și români grecomanii, dar ce să facem cu aceștia, dacă nu vor s'o rupă cu patriarhia? Negreșit că Albanezii și Români ortodoxi vor avea nevoie de un cap bisericesc. Pentru că noi nu putem recunoaște pe mitropoliții greci din întreaga Albania, cari întotdeauna ne-au făcut ba masoni, ba renegați, și cari cu crucea în mână au îndemnat pe Greci ca mai târziu să îi ierte de păcatele săvârșite să ucidă pe conaționali noștri.

Cel puțin noi Români ortodoxi nu vom să-i recunoaștem. Nu știm dacă îi recunosc și vor

să-i recunoască adevărații Albanezi ortodoxi naționaliști, ceea ce nu cred.

De aceea Albanezii și Români ortodoxi trebuie să aibă un cap religios, pendent de o biserică autocefală, cum este cea română bunăcară, care va ajuta cu multă căldură această chestiune până la formarea unui sinod ortodox în Albania. Prin urmare, în urma celor spuse până acum eu propun, ca: *Albanezii și Români ortodoxi să se constituie într-o biserică autocefală, având sub autoritatea sa jurisdicțională pe toți Români și Albanezii ortodoxi din tot cuprinsul statului albanez și din eventuala Macedonia autonomă. Și, deoarece șeful bisericesc al acestor două elemente, Albanezii și Români ortodoxi, după cum se prevede, nu va depinde de patriarhatul din Constantinopol, să depindă de mitropolitul din România, care tot ortodox este și el.*

Neapărat că șeful acestor două grupuri trebuie să recunoască limba albaneză și cea română, — sau, în caz dacă nu ar cunoaște limba română, să fie două sau trei diecese, unde să fie și episcopi români.

Cu toate că în întreaga Albania, care s'a propus pe cât posibil de mare, sunt 9 mitropoliți eu cred că n'ar fi nevoie de atâtea șefi religioși Albanezi și Români.

Neapărat că începutul este foarte greu, dar mai târziu cu atât mai ușor se va putea merge în spre emanciparea definitivă a bisericii albanoromâne. Avem posibilitatea de a se consacra din preoți ieromonahi în episcopi și în statul austriac, anume în *Bucovina*, sau în *Ungaria* și *Transilvania*, și, în cele din urmă avem posibilitatea chiar în *Rusia*, care are sfințit pe părintele *Fan Noli*.

Fiindcă s'a vorbit în de-ajuns și cum timpul este scurt, strig din adâncul inimii mele:

„Trăiască autonomia bisericescă din Albania după diversele confesiuni și naționalități!”

(Va urma.)

Situația internațională. Diferendul româno-bulgar.

În consiliul de miniștri român care s'a ținut *Vineri* la ministerul de interne, s'a adus — după cum am anunțat ieri — la cunoștința guvernului român că România a fost invitată să ia parte la ședința de azi a conferinței ambasadorilor dela *Londra*. În această ședință se va discuta granița macedo-albană și d. *Mișu*, ministrul român la *Londra*, a fost invitat să prezinte punctul de vedere român.

Guvernul român — cum am spus — a luat cu mulțumire act de această invitație care e privită în cercurile diplomatice, cu drept cuvânt, ca un mare succes pentru România. *Faptul că la ședința în care se va hotărî de soarta Macedo-Albaniei a fost chemată și România, care are interese naționale acolo, e un punct câștigat pentru cauza Aromânilor.*

Nu trebuie scăpat din vedere că dacă în această chestiune pot să aibă cuvântul hotărâtor aceia cari au tras sabia pentru frații lor, același drept îl are și România care a ascultat de dorința generală a marilor puteri și n'a asvârlit în cumpănă o sabie care ar fi tras mult mai greu.

Nu se știe care e punctul de vedere al guvernului român. Opinia publică însă, și presa română împreună cu dânsa socotește că punctul de vedere al României nu poate fi altul decât crearea unui stat macedo-alban. Numai așa se poate garanta dezvoltarea mai departe a elementului român și numai așa se poate înființa în peninsula balcanică un stat pu

ternic, capabil să ajute opera de progres la care e interesată întreaga Europă.

Să sperăm că reprezentatul României va ști de astădată să apere cu elocință convin-gătoare cauza fraților noștri care este adevă-rata cauză a liberării popoarelor creștine și a liniștii din Balcani.

Când va fi convocată conferința am-basadorilor la Petersburg?

București, 25 Martie. — Azi terminându-se Paștele catolice, se prevede că mâine, Miercuri, va fi convocată conferința ambasadorilor la Pe-tersburg. Se știe că întârzierea de până acum s'a datorit faptului că Delcassé, ministrul Fran-ței la Petersburg lipsea din această localitate unde a sosit de Vinerea trecută.

Presă croată despre diferendul româno-bulgar.

Sarajevo, 25 Martie. — Sub titlul „România și Bulgaria” ziarul „Hrvatski Dnevnik”, organul Croaților din Bosnia și Herțegovina publică o serie de articole cari au făcut mare senzație. Croații și Mohamedanii din aceste țări au primit cu o vie simpatie aceste articole, Sârbii însă erau foarte mâhniți.

În aceste articole autorul lor arată eveni-mentele din anii 1877/78, participarea și victo-riile armatei române în războiul ruso-turc, ră-pirea Basarabiei și cedarea în schimb a unei părți în nordul Dobrogei, fără triumful Rus-ciuc, Silistra, Varna. În sfârșit se arată momen-tele, cari în prezent dau drept României, ținând seamă de chestia Românilor din peninsula bal-canică, să pretindă teritorul Rusciuc, Silistra, Varna.

Pentru prima oară se arată într'una ziar slav conflictul cu Bulgaria în favorul Româ-niei; se arată puterea regatului României și re-zultatul unui eventual războiu cu Bulgaria.

O desmințire.

București, 25 Martie. — Ziarul „Acțiunea” scrie: „Unele ziare fac mare caz de destăinui-riile unui zar independent asupra conținutului protocolului dela Londra. Noi știm precis că ni-meni dintre persoanele cari cunosc conținutul protocolului n'a comunicat ceva din acest con-ținut. Destăinuirile unor ziare și comentariile al-tora nu pot fi deci decât simple versiuni gaze-tărești.”

Cercurile politice românești și noul ministru de externe al Franței.

București, 25 Martie. — Numirea lui Pichon ca ministru de externe al Franței a produs în cercurile politice românești o excelentă impresi-une. Pichon cunoaște foarte bine chestiunea românească și este în același timp un filoromân. Ministrul de externe al Franței are și relațiuni personale cu mulți fruntași politici români.

Demersul Austro-Ungariei, Italiei și Rusiei la Cetinje.

Viena, 25 Martie. — Ieri seară reprezentanții austro-ungar, italian și rusesc s'au prezintat ministrului de externe al Muntenegrului cerân-du-i, că armata asediatoare să înceteze asaltul contra orașului Scutari până la ieșirea popula-ției necombatante din acest oraș.

Ministrul de externe muntenegrean a comu-nut. Destăinuirile unor ziare și comentariile altora se va intruni în consiliu și va stabili răspunsul Muntenegrului, pe care apoi îl va comunica re-prezintanților în scris. Consiliul a luat sfârșit la amiazi iar azi dimineață ministrul de externe austro-ungar a și primit deja răspunsul. Până azi la amiazi însă ministerul austro-ungar de externe n'a dat încă în publicitate textul ace-stui răspuns. Probabil însă că dorința celor trei mari puteri va fi o poruncă pentru îngâmfata țărișoară.

Anglia va fi neutrală într'un eventual război european.

Londra, 25 Martie. — În camera comu-nelor deputatul Byles a întrebat guvernul dacă e hotărâtă Anglia, ca în cazul începerii unor e-ventuale întâmplări să trimită trupe pe uscat în ajutorul Franței. Asquit a dat următorul răs-puns:

Constat din nou, că nu avem nici un obliga-ment secret necunoscut parlamentului, care să oblige Anglia să ia parte în vre-un războiu. Cu alte cuvinte, dacă între puterile europene ar izbucni un război, nu există nici un fel de convențiune secretă, care să limiteze libertatea guvernului și a parlamentului pentru ca liber să decidă ca să participe oare sau nu Anglia în acest război.

Că în cazul, când guvernul și parlamentul ar hotări participarea la război, care ar fi mi-siunea armatei și a flotei, în privința aceasta din motive explicabile prealabil nu se pot face nici un fel de declarațiuni.

INFORMAȚIUNI

Asut, 25 Martie 19 8

Primăvara.

Roma, 23 Martie. — Încetul cu încetul, vântul sci-rocco, ce de două zile grămădise pe cerul Romei norii posomorîți, se liniștește, se moaie, se oprește și în locul lui, vântul de apus, tramontana, începe să sufle cu nă-dejde, gonind departe nouii plini de ploaie... Picătu-rile reci și monotone, cari de două zile cădeau peste Roma, se fac tot mai rare, un nor, rupt în pale, lasă să se întrezărească fășii albastre de cer senin, un fior ciudat, ca o senzație de tresărire la viață, scutură natura umană: totul se pregătește de primăvară, oameni și lucruri, suflete și natura.

Și ca aureola să fie grandioasă, tramontana goneste norii, limpezeste cerul, care în ziua aceasta, se des-fășoară par'că mai măret, mai înalt, mai limpede, ca și cum apa ploilor din zilele trecute ar fi spălat bolta, lustruindu-i albasul minunat.

Și soarele, împrăstie belșugul razelor sale peste Cetatea Eternă, luminând posomoritele ruini ale Cetății Cezarilor, poleind cupolele bisericilor și marmurile mo-numentelor cetății Papilor, înveselind grădinile și edi-ficiile Romei moderne. Caișii, migdalii, sunt acoperiți de flori, de par încăreări de fluturași cu aripi fine de mătase. Iarba pare mai verde, mai lucioasă; palmierii își întind frunzele lor mari în arcuri elegante, iar chi-paroșii, cu verdele închis al frunzelor lor mărunte, se ridică drepti în aerul limpede, ca niște piramide bi-zare, ale căror vârfuri fine se leagănă ușor în lumina soarelui.

Este primăvara! Natura toată tresare, viața începe să palpate, cu vigoare tineretei.

Oh, primăvara, gioventu dell' anno!

În sufletele italienilor, fiorii primăverii se resimt ca și în natură. Popor cald și pasionat, când începe primăvara, simte bătând mai tare sângele în vine; dorința de viață începe să cânte mai viu eternul imn al iubirii...

În amurgul ce se lasă blând ca o mângâiere, perechi izolate se văd trecând prin străzile cele mai pustii din cartierele mărginașe și puțin frecventate, strănși de braț, lipiți unul de altul, șoptindu-și cine știe ce ni-micuri dulci sau nevorbindu-și de fel, cu ochii pierduți în zăcea trandafirică a apusului, strănși de stradele prin cari trec, de lumea pe care o întâlnesc și pe care nu o văd.

Amurgul se face tot mai întunecos, umbrele din ce în ce pun stăpânire peste Roma, casele își pierd con-tururile, felinarele se aprind, iar visul perechilor îndră-gostite, cari trec fără să știe pe unde calcă, se trans-formă în prima realitate: brațul cuprinde mijlocul, ca-pul se lasă pe umărul lui, și când în aerul străveziu încep să lucescă picăturile de argint ale stelelor, din cerul senin, din luminele cari se îngână la apus, din stelele ce clipeșc, din natura care respiră viața, o sim-fonie generală începe să cânte ușor și dulce imnul etern al dorinței de viață, ochii se privesc o elipă pro-fundă și straniu ca o înșădăniță completă și neajămănită

și sărutarea tchide buzele prin care ora să izbuc-nească tipătul...

Oh, gioventu, primavera della vita!

I. T. Alian.

Leagăn bănățenesc pentru prințul Mircea. D. Teodor Rotariu din Prigor (Banat) din pro-priul dsale indemn a trimis la palatul princiar român din Cotroceni (București) pentru micuțul prinț Mircea un leagăn deosebit de frumos. Leagănul a fost lucrat de un măestru bănățean de leagăne, iar celelalte adausuri de învesmân-tare, cum sunt perinițe, procovița etc. au fost pregătite și brodate cu admirabile motive bănă-țenești de mâna dibace a soției d-lui Rotariu. Astfel de leagăne, ca cel dăruit pentru prințul Mircea, se întrebuințează numai în părțile Pri-gorului, unde țărancele române le poartă în spate.

D. Rotariu a primit Duminecă următoarea scrisoare:

„Casa A. S. R. Principelui României 8/21 Martie 1913.

Domnul meu,

Am onoarea a Vă informa, că am predat AA. LL. RR. Principilor României prea frumosul leagăn bănățean ce ați avut amabilitatea a tri-mite pentru principele Mircea. — Altețele Lor Regale viu mișcate de această atențiune, mă însărcinează a Vă exprima prea călduroasele Lor mulțămiri.

Primiți vă rog, Domnul meu, incredințarea deosebitei mele considerațiuni,

Maestrul Curței

General ad. Robescu m. p.

Domnului Teodor Rotariu

Prigor (Ungaria.)

Inmormântarea regelui George al Greciei. Din Salonic se anunță: După o întârziere de 25 de ore, pricinuită de o ceață groasă Yahtul reg-al „Amphitrite” care ducea pe regele Constan-tin, pe principi și pe Venizelos, escortat de cru-cișetorul „Psara” a sosit la Salonic Duminecă pe la orele 4 seara. Vasele de războiu străine: „Maria Teresia”, „Goeben”, „Bruix”, „Yar-mouth”, „Ouralez” au tras salvele pentru salu-tarea regelui. „Amphitrite” a ancorat în apro-piere de reședința regelui unde este ancorată și canoniera „Ouralez”. Regele a fost primit de regina mamă Olga și de frații săi, și apoi a mers îndată lângă rămășițele regelui George. Regele Constantin era foarte emoționat. Trans-portarea corpului defunctului rege se va face Joi sau poate chiar Miercuri.

Din București primim știrea, că d. Al. Flo-rescu, ministrul român la Atena, a plecat pen-tru a lua parte la înmormântarea regelui Gheorghe, care va avea loc Dumineca viitoare.

Congresul socialist la Bruxelles. Dum. a înce-puț în Bruxelles congresul socialistilor demo-crați. Cu acest prilej se va decide și asupra pro-clamării grevei generale. Comitetul grevist temându-se că guvernul confiscă casa, a depus toți banii la Lille. Din cauza situației grave re-gele nu va sta în Cannes decât până după săr-bători, apoi se va întoarce imediat la Bruxel-les.

Victimile ciclonului din America. Din New-York vine știrea, că în urma ciclonului de alal-tăeri, peste 60 de persoane au fost ucise și mai bine de 200 rănite. Recoltele cele mai înaintate au fost distruse.

Accidentul unui aviator sârb la Scutari. „Daily Mail” din Londra află din Belgrad că un aviator sârb, care făcuse o ascensiune la Scutari, a căzut dela o înălțime de 200 metri, rămânând mort pe loc.

Scrutiniu. Duminecă, 23 Martie, a avut loc în comuna centrală Chisetău, sub conducerea comisarului consistorial Dr. Crăciunescu, scruti-niul pentru alegerea alor doi deputați mirani la sinodul eparhial din Arad. Au fost aleși de-

putați sinodali Dr. Ioan Sepetianu, medic în Lugoj și Dr. Gheorghe Adam avocat în Timișoara.

In suburbiul inferior al Sibiiului a obținut majoritatea de voturi pentru alegerea de preot clericul Romulus Bucșa.

D. L. Basset, secretarul particular al M. S. regelui Carol al României, a fost decorat de țarul Rusiei cu cordonul ordinului „Stanislaus.”

Caz de moarte Colegiul preotesc și învățătoresc din Lugoj anunță încetarea din viață a diaconului și învățătorului din Lugoj, Gheorghe Joandrea. Fie-i memoria curată.

† **Atanasiu Roxin**, tatăl protopresbiterului Butenilor, a răposat în Ciurmedin (Bihor) la 5/18 Martie a. c. în etate de 85 ani.

Odihnească în pace!

Bătăia lui Dumnezeu în America. Senzaționalele știri ce sosesc azi din America desvălesc nemaipomenite tempestăți ce băntuie întreaga Americă. Uraganul de vânt s'a deslăntuit și s'a întins în lung și larg prin Statele-Unite surpând clădiri întregi, ațâțând focuri. Un uriaș foc s'a încins Luni dimineața în orașul Omaha, și ajutat de vehementele bătaii ale vântului, a devastat aproape întreg orașul, nici clădire n'a rămas întreagă.

Focul se aprinsese în vecinătatea palatului poștei din Omaha și prima clădire care a căzut consumată de flăcări a fost acest palat. Funcționarii palatului în număr de 120 au fost prinși sub prăbușirile enorme și numai câțiva au scăpat cu viața. Cu o iuteală de fulger au fost înfășurate apoi și alte clădiri până ce valvătăile uriașe au cuprins și mijlocul orașului.

Uzinile electrice n'au mai putut să funcționeze, iar fabrica de gaz s'a aprins.

În ajutorul orașului au sosit din diferite alte orașe mai multe trenuri bine provăzute, pentru a putea scăpa nenorocita populație de pacostele venite așa de repentin.

Alte vești împărtășesc grozăvii cauzate de inundări de ape. Râurile Raccon și Desmoines au inundat ținuturi întregi și poporația e smulșă de valurile furioase.

Cele mai mari nenorociri au fost cauzate de inundările marelui râu Missouri, afluentul cel mai puternic al uriașului râu Mississippi. În Chicago au fost prinși în valurile Missouriului 100 de oameni.

Uriașele cicloane de vânt, se vestește, că ar fi prins pe întinsurile oceanului Atlantic, punând la încercare multe vapoare zădărnindu-le mersul.

Aceste vești îngrozitoare, precum se vede, n'o să fie unicele.

Sărbătorirea unui ziarist italian în România. Din București ni se scrie că în adunarea generală a „Sindicatului ziaristilor” s'a hotărât să se dea un mare banchet lui *Vico Mantegazza*, eminentul publicist italian, apărător al intereselor României în toate împrejurările grave, decorat de M. S. regele Carol pentru actele sale filo-românești cu „Cordonul Coroanei României” și care sosește zilele acestea în România.

O nouă urcare a contingentului de pace al armatei. În timpul din urmă mai toate zările au înregistrat știrea că între guvernele maghiar și austriac și ministerul comun de război s'ar fi încheiat o înțelegere în sensul ca contingentul armatei austro-ungare să fie din nou urcat. Ni se anunță dintr'o sursă vieneză bine informată, că înțelegerea aceasta de fapt a fost încheiată. Asupra mărimii cifrei însă zările au fost greșit informate. Ele anunțau adică, că se plănuiește o nouă urcare a contingentului armatei cu 30—40.000 recruți, câtă vreme de fapt se va cere o urcare numai de 15.000 și după noua lege militară, pentru ambii ani de serviciu va fi un plus de 30.000 oameni, astfel că, contingentul de pace al monarhiei se va urca la 400.000 soldați. Plusul acesta se va întrebuința pentru întregirea companiilor și pentru înființarea a noului trupe de cavalerie. Din cifra de 15 mii, 23 procente se vor recruta din Ungaria.

Cum își petrec Sârbii cu Grecii în Salonic? Citim dintr'o scrisoare din Salonic: Intre Greci și Sârbi e o prietenie cum n'a mai fost. Aceasta se manifestă între altele și în chefuri foarte dese

Intre ofițerii greci și cei sârbești. După câte un așa chef strașnic apoi frații de cruce fac împreună plimbări cu birja schimbându-și chipurile reciproc, strigând cât îi ține gâtul *tito* și *ivivo*. Bine înțeles în urma acestui rol schimbat, grecii sunt cei cari strigă *ivivo*, și Sârbii cari o dau cu *tito*, făcându-și astfel complimente reciproce. Căci în afară de aceste două cuvinte nu pricepe mai mult nici Sârbul din grecește, ca și Grecul din sârbește. Pe când mulți ofițeri sârbi știu foarte bine nemțește, însă franțuzește nu vorbesc aproape de loc, la Greci este tocmai contrarul. Și astfel la petrecerile astea neîntrerupte înțelegerea și prietenia se manifestă mai mult prin gesturi, decât cu graiul. Dar Bulgarilor li-au jurat împreună dușmănie până la moarte, și nu vor să odihnească până ce nu-i vor scoate din Macedonia. De vor reuși ori ba, aceasta o va decide viitorul, dar în prezent mai ales de parale, cum se pare suferă întreaga alianță balcanică, și, unde nu-s bani, se cam gată și iluziile...

Pantaloniul buclucaș. Intr'o localitate mică de lângă Toulouse s'a întâmplat un bucluc mare. Tinerii, într'un număr însemnat, trăgeau sorti. Ca de obicei, desbrăcându-se în sala de alături, ei veneau unul câte unul în fața comisiei care le examina aptitudinile fizice. Cel din urmă însă din candidații la militare observă cu părere de rău, când se întoarse, că pantaloniul nu mai era la loc. Prin urmare trebui să iasă în haină și cămașe. Când îl văzu așa, colonelul dete ordin să se ancheteze cazul și, după defilarea tuturor, pantaloniul fură găsiți la altul. Acest om însă scuza că și ai lui dispăruse, de aceea împrumutase pe ceilalți. Ancheta continuă și mai minuțioasă, procedându-se la desbrăcarea din nou a tuturor, ceace dovedii că un altul se îmbrăcase cu două perechi de pantaloni. E adevărat c'a fost pedepsit — dar comisa severă a fost nevoită să-și piarză o zi cu acest incident.

Pregătirea romului și a licherurilor în mod casnic! 100—200 procente economie, 20 fileri, 1 dosă de extract de rum concentrat de lamaica, sau orice extracte de licheruri, prin care se poate pregăti 1 litru rum foarte fin, ori 2 litri de licher foarte fin. La fiecare stielă se aduce și modul de pregătire.

În schimbul unei sume de 30 fil. în mărei postale trimis franco o dosă de mostră din ori care extract de licher sau rum.

Magazin principal: **Parfumerie „Hygiene” Timișoara-Cetate** (Temesvár-Belváros) vis-à-vis de intrarea cafenelei hotelului „Coroana”. (A. 444)

x Prevestitorii de timp profetesc ploii și răceală pentru săptămânile și zilele următoare. Asta însemnează, că oamenii vor fi expuși să se răcească. Din această cauză e bine ca deja de pe acum să întrebuințați **zaharicalele de veronice ale lui Réthy**. O cutie 60 fileri. Grijiți ca pe fiecare cutie să se găsească iscălitura pregătitorului, **Réthy Béla** farmacist, deoarece numai aceste zaharicale sunt adevărate.

CRONICA SOCIALĂ

Programul de activitate al desp. „Sebeș” al Asociațiunii. Comitetul despărțământului Sebeș al Asociațiunii dezvoltă următorul program de activitate în primăvara aceasta:

Sebeș, 23/III. Enea Medean: Cambia la noi, Dr. Seb. Stanca: Schiopticon I.

Sebeș, 30/III. Ioan Pavel: Chestii culturale, Dr. Seb. Stanca: Schiopticon II.

Sebeș, 6/IV. Iosif Goia: Cărțile funduare, Dr. Ios. Boila: Din drept.

Sebeș, 13/IV. Ion Pavel (Lancrăm): Vieritul, Cornel Cărpinișan: Chestii iuridice.

Sebeș, 7/IV. Const. Băila: Chestii economice, Dr. Seb. Stanca: Din istoria Sebeșului.

Laz, 6/V. Gheorghe Albu: Despre reuniuni, Dr. Seb. Stanca: Schiopticon.

Săsciori, 11/V. Ion Albon: Chestii financiare, Enea Medean: Organizarea econ.

Răhău, 18/V. Cornel Cărpinișan: Chestii iuridice, Dr. Seb. Stanca: Schiopticon.

Cut, 25/V. Ios. Goia: Cartea funduară, Ion Pavel: Chestii culturale.

Călnic, 1/VI. Dr. Ios. Boila: Din drept, Dr. Seb. Stanca: Schiopticon.

Pianul de jos 3/VI. Enea Medean: Cambia la noi, Dr. Seb. Stanca: Schiopticon.

Loman, 8/VI. Gheorghe Albu: Reuniuni de înmormântare, Alex. Duvlea: Cauzele sărăciei.

Vint, 22/VI. Ambr. Tatar: Din economie, Dr. Ios. Boila: Din drept.

Perifalău, 29/VI. Ios. Goia: Asigurări, Dr. Seb. Stanca: Schiopticon.

Strugar, 6/VII. Gheorghe Albu: Reuniuni de înmormântare, Const. Băila: Chestii economice

Sebeșel, 13/VII. Enea Medean: Băncile populare, Dr. Seb. Stanca: Schiopticon.

Pianul de sus, 20/VII. Dr. Ios. Boila: Din drept, Dr. Seb. Stanca: Schiopticon.

ECONOMIE.

„Banca generală de asigurare” societate pe acții în Sibiiu și-a ținut prima adunare generală ordinară Vineri la 21 ort. sub prezidiul dlui Parteniu Cosma, prezidentul direcțiunii. Ca notar și referent a funcționat dl Ioan I. Lăpădatu, iar ca verificatori ai procesului verbal au fost numiți dmi Dr. Eusebiu R. Roșca și Dr. Ilie Beu.

Numărul acționarilor prezenți la adunarea generală a fost de 42, cari au reprezentat 2000 de acții, cu 200 de voturi.

Adunarea generală a luat la cunoștință raportul anual prezentat de direcțiune și după ascultarea raportului comitetului de supraveghiere a aprobat bilanțul încheiat la 31 Decembrie 1912 cu active de K 1.360.705.95 și profit net de K 37.316.55. După aprobarea raportului din partea adunării generale dir. general dl Lăpădatu a făcut o temeinică și amănunțită dare de seamă verbală asupra principiilor de care a fost condus în activitatea sa și la încheierea primului bilanț. În aceasta vorbire a înfierat după cuvânt pe bârfitorii străini și Români, care cu mijloace și pe căi murdare caută să discrediteze banca noastră de asigurare și să înstrăineze lumea românească de ea. Expunerile dlui Lăpădatu au fost ascultate cu viu interes și cu vii aprobări de adunarea generală și după încheierea lor vorbitorul a fost viu aplaudat. Conform propunerii direcțiunii, s'a hotărât a se împărți din profitul de K 37.316.55 realizat, o dobândă de 3% asupra capitalului social vărsat succesiv.

Dupăce adunarea generală a luat act și a aprobat hotărîrea direcțiunii de a se abandona § 35 din statutele societății s'a procedat la întregirea vacanțelor din direcțiune și la alegerea întreg comitetului de supraveghiere.

Au fost aleși în direcțiune dl Rom. Cărbuș și realeși în comitetul de supraveghiere dmi Dr. Nic. Comșa, Nicolae Ivan, Mateiu C. Jiga, Constantin Popp, Dr. Nic. Schiau și Petru Stoica.

După acestea adunarea generală s'a încheiat.

Jubileul de argint al „Bistrițianei”. Ni se scrie: În zilele trecute, institutul „Bistrițiană” din Bistrița, și-a prăznuit jubileul muncii sale, cinșite și productive de 25 de ani, ținând din acest prilej o sedință festivă în fața unui public ales și distins de acționari și alți intelectuali între cari numeroși funcționari și membri în direcțiune ai băncii „Coroana”.

Sedința festivă și adunarea generală jubilară s'a ținut în localul propriu al institutului. Sedinței i-a premers o slujbă solemnă în biserica rom. gr. cat. pentru odihna sufletelor repositaților fondatori și conducători ai institutului, la care asemenea a participat direcțiunea, funcționari, acționari și alți stimatori.

Atât la sedință cât și la adunare a prezidat destoinic și stimat de toți prezident al institutului: medicul Alexandru Pop. În cuvinte însuflețite, deschide sedința, salutând cu bucurie pe toți cei prezenți. Lămurește apoi pe larg, munca institutului din cele dintâi zile ale ei până în anul jubilar, cum a muncit cu devotament neobosit 25 de ani pentru bunăstarea neamului, stând ca o sentinelă neadormită în acest colț de țară, ca o mamă jertfitoare, scăpându-și fiii din mâna cămătarilor străini, ajutând pe toți ai noștri la păstrarea și înmulțirea bunurilor strămoșești economice, stergând multe lacrimi, salvând pe mulți din dezastre, a-

vând mereu ca deviză: binele și bunăstarea poporului. În acest sireag de ani ea s'a întărit și consolidat și pe sine și a ajuns factor economic în comitat. Azi când își serbează jubileul de 25 ani, cu conștiința liniștită privește în viitor. Operațiunile solide, munca statornică aduce frumoase rezultate. În fața capitalului social de 240.000 cor. stă ca garanție fondurile de rezervă de 243.000 cor., un fond de pensie de aproape 100.000 cor., dovadă de bună chivernisire a banului. Se cuvine deci ca din această ședință festivă să se aducă mulțumită tuturor factorilor cari cu muncă, bani, servicii, etc. au sprijinit opera institutului. Vorbirea entuziastă a presidentului a fost subliniată cu furtunoase aplauze.

A urmat apoi secretarul institutului dl George Curtean, care a cetit lucrarea sa valoroasă plină de învățături: istoricul institutului dela punerea temeliei ei, până în zilele noastre. Acest op prețios, scris într-o frumoasă limbă, a fost ascultat cu viu interes. Ca într'un caleidoscop ne-a proiectat toate fazele dezvoltării institutului, reieșind din toate, o muncă zeloasă călăuzită de pricepere că toți cari au fost în serviciul institutului, fondatori, membri în direcțiune, funcționari au fost caractere, oameni inimoși și cu multă prevedere.

Urmează apoi dl director: Valer Poruțiu, care ceteste propunerile festive ale direcțiunii, prin cari dorește să eternizeze ziua jubilară de azi.

a) se votează 5000 cor. pentru un fond numit Gavril Manu și M. Mihailaș, a cărui interese să se folosească ca stipendii și ajutoare pentru tineri meseriași, industriași, comercianți români;

b) acest fond se măreștează an de an cu câte 500 cor. din venitul curat;

c) funcționarilor li se compută anul jubilar dublu la pensie.

Aceste propuneri au făcut cea mai bună impresie și au fost votate cu unanimitate și din partea adunării generale, dovedind că conducătorii de azi ai institutului pricep spiritul practic al vremurilor noastre. Înainte de încheiere, a mai vorbit tânărul avocat Dr. V. Moldovan și venerabilul protopop gr. or. Gregoriu Pletosu, care ca delegat al băncii surori „Coroana” din localitate a salutat în cuvinte calde institutul jubilar, exprimându-și speranța că precum în trecut, așa și în viitor vom munci unitar și solidar pentru dezvoltarea economică, industrială și comercială la poporul nostru.

A urmat apoi alegerea unui nou membru în direcțiune și din fericita coincidență s'a ales fiul fondatorului și primului director al băncii tânărul Dr. Victor Manu. S'au cetit apoi numeroasele telegramme de felicitare sosite de pretutindeni între cari remarcăm a Il Sale episcop Dr. Miron Cristea, Dr. G. Tripon ș. a.

Frumoasa serbare s'a terminat cu un banchet, unde a predominat veselie. Atât la ședință, missă, adunare cât și la banchet a participat un drălaș buchet de dame din societatea noastră.

Cronicar.

Bibliografie.

La Librăria „Tribuna” din Arad se află de vânzare următoarele noutăți literare:

Carmen Sylva: Aliunde. (Cugetări în limba franceză). Prețul cor. 4 + 20 fil. porto.

L. Lovinescu, C. Negruzzi: Viața și opera sa, cor. 2 + 20 fil. porto.

Const. A. Giulescu: Priveliști și amintiri cor. 1.50 + 20 fil. porto.

Leon Tolstoi: Cazacii, 2 volume 60 fil. + 5 fil. porto.

Catele Mendes: Romanul Roșu. Traducere a 30 fil. + 5 fil. porto.

Delavrancea: Hagi Tudose, comedie în 4 acte, cor. 2 + 20 fil. porto.

Gheorge Murnu: Istoria Românilor din Pind. Vlahia-mare (980—1259) studiu istoric după isvoare bizantine cor. 2 + 20 fil. porto.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Dr. Gavrilă Juga, Vișeu. Bani i-am primit, dar adresele respectivilor țărani nu. Vă rugăm a ne comunica din nou, ca să le putem expeda foaia.

Redactor responsabil: **Constantin Sevu.**

Dior FRĂȚILOR BURZA în Arad
Am onoare a vă da recunoștință cumcă Domnul monter au stat la noi și ne-au regulat motorul și moara și pe mine m'au învățat, ca să învăț n'am avut dela nime până acum.

Așa dară ieu în ziua de astăzi am Primit motorul și moara în cea mai mare regulă.

Cu care sunt mulțumit.

1912 Szeptember 7.

Oprean Avfam

1 CUTIE

(Pl 301—100)

cu 200 hârtii de scrisori, de pânză, și plicuri cu căptușeală de hârtie satinată

3 COROANE

De vânzare la librăria și papetăria
PICHLER SANDOR
ARAD, piața Szabadság, nr. 1.

Foile „Partidului Național”
„ROMÂNUL” și „POPORUL ROMÂN”

se află de vânzare la următorii depozitari:

București: G. A. Dușescu, Calea Victoriei 109.

Lugoj: Gheorghe Țăranu, „Librăria Minerva”.

Blaj: „Librăria Seminarială”.

Vârșeț la firma Vasile I. Subota.

ANUNȚURI

se primesc cu prețuri moderate la administrația ziarului acesta. :-

EGRY FERENCZ turnătorie de clopote

BUDAPESTA, urmașul Pozdech și Thury.

FABRICA: VI., strada Lehel nr. 8/a.

Fondată în 1847. — Telefon 25—37. — Fondată în 1847.

Fabrica: Kisgejőcön, Ungvárm. — Fond. în 1793.

TURNĂTORIE DE CLOPOTE

fabrică pentru aranjamente de clopote și clopotnițe după renumitul sistem ces. și reg. Pozdech.

Distina: Paris cu 3 medalii, Marselles 1 medalie, Moscova 2 med. Viena 2 med. Budapesta 4 med. Seghedin 1 med. Alba-regală 4 med. Keşkömet 1 med. Cincibiserici 1 med. Hodmezővásárhely medalie de aur. La expozițiile reuniunilor economice din comit. mehiș, regnicolară, din Győr industrială. Országos vas-és fémipar, cu medalie de onoare. Afară de acestea 8 cruci pentru merite, una dela mitropolitul din Sofia.

N 117—30

Prima fabrică pentru lipit și tătat cu autogen.

Körmendy Ferencz és Tsa

BUDAPESTA, IX. Üllői út 117 szám.
Telefon 20—50.)

Invenție ungurească, brevet propriu!

Pistolul cu penește! Pistolul nu se încălzește!

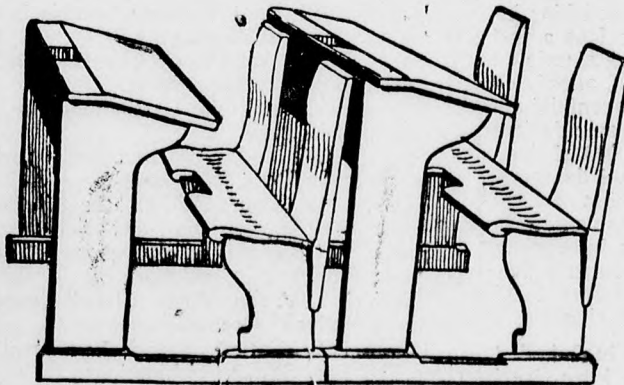
Specialități pentru aranjarea lipirei autogen.

Primește spre lipire orice obiecte de fier și metal, precum și casane, apoi execută reoitoare de apă, bolere și corpuri reoitoare.

(No 100—120)

CORNEL JUCU

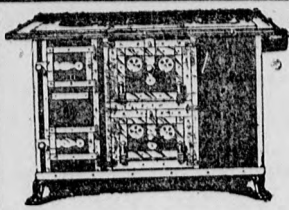
mare stabiliment pentru aranjamente moderne de școale și biserici.

LUGOS,

strada Hunyadi nr. 11 și str. Corvin 9.

Telefon 24.

Ju 762

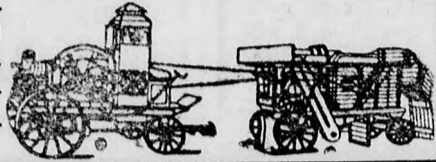
LEOPOLD KÖRBER

atelier pentru aranjamente cu gaz, apaducte și canalizare, lăcătar artistic pentru mașini, motoare și edificii

MEDIAS (MEDGYES)
strada Alsó Kovács nrul 23.

Execută toffelul de lucrări în branșa zidăriei și lăcătușeriei precum și ferăril pentru zidări noi, porți de fier, balcoane-trepte, garduri pentru morminte și mașine de gătit. — Reparează pe lângă garanță orice fel de mașini agricole, motoare, mașini de cusut, biciclete, cum-pene, vetre de fier și matrațe de fir, din material foarte bun — cu prețurile cele mai convenabile.

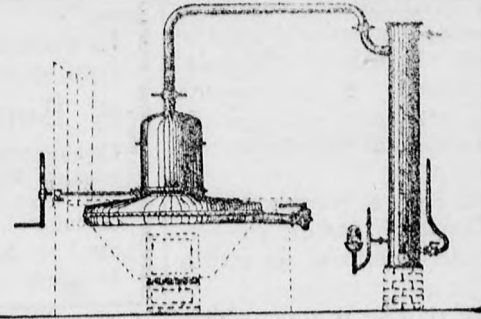
K 464

Arányi Adolf, fabrică de obiecte de aramă

Ujpest Lőrincz-ul. 7. (în casa proprie.)

Fabrică și lăcătează, în cea mai excelentă execuție: CAZANE de fier

rachie, precum și garnituri complete pentru fabrici chimice, fabrici de bere, alcool și rachie, mai departe vane de scaldat, — sobe pentru camere de baie, cazane și căldări cu vatră și în fine țevi de aramă roșie cu prețurile cele mai ieftine. Catalog trimis gra tuit.

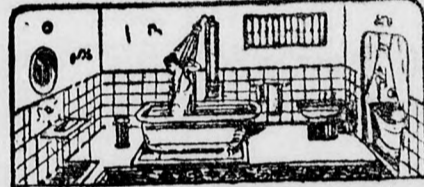
EDUARD LEXEN,

tinichigiu și antepriază de instalațiuni

Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Brașov, Prăvălie: Strada Căbel Nr. 2.

Telefon Nr. 834.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galvanerie la edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru ghiță, vase pentru spălat și altele. Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie

Lampe de carbid de toffelul dela 3 coroane în sus. — Engroșiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă

VERES FERENCZ

Ve 885-60

atelier de măsurit cu putere motorică pentru zidiri și mobile
DEJ — (DEES) str. Ludovic Kossuth, nr. 63.

Magazin de mobile pentru prânzitoare, dormitoare și saloane, icoane oglinzi, covoare și . . .

Execută toffelul de lucrări pentru zidiri, mobile și orice lucrări în această branșă, cu prețurile cele mai moderate, din material excelent și uscat.

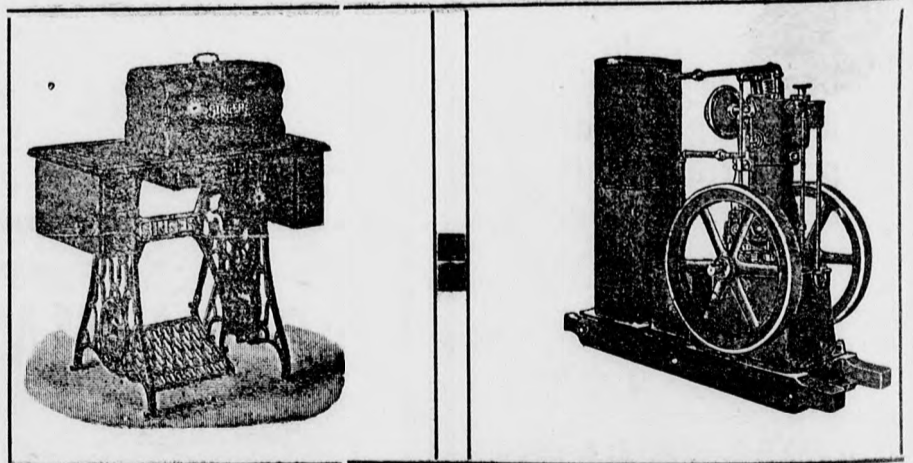
MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5-6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea on. public asupra marelui meu magazin de toffelul de mașini agricole cum sunt: mașini de sămănat, treerat, pluguri grape, preșuri, și mori de struguri, mașini de cusut.

Mai departe reconstruez tot felul de Locomobile să umble singure.

In atențiunea dlor vânători!

Imi iau voie să recomand atelierul meu preparativ, unde se execută totfelul de preparări de paseri, sugătoare, aranjarea odărilor pentru vânători, covoare și totfelul de lucrări în

bransa mea, în mod inexeptionabil și prompt, cu prețuri moderate.

VÖRÖS MÁTYÁS

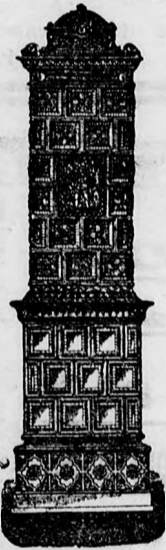
preparator și fabricant de instrumente de fizică. Szeged, Petőfi-sugarut nr. 55.

Vo 286—30

KISS JÁNOS

fabricant de cuptoare și magazin de cuptoare de lut

Alba-Iulia (Gyulafehérvár)

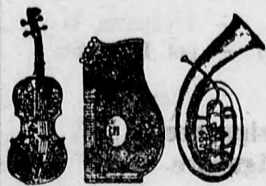
Recomandă on. public din loc și jur magazinul lui bogat asortat cu *cuptoare de olane și maiolică, sigure de foc, în stil modern și în diferite culori, cu aparat de fert în grabă, 25% economie în material de încălzit.* — Pregătește, reparaază și clădește *căminuri și vetre de fier.* Comandele din provincie se execută grabnic, punctual și cu prețuri convenabile, pe lângă garanță de 2 ani.

Kl 122—60

Braun Antal

primul fabricant de instrumente muzicale în Ungaria-de-sud

TIMIȘOARA-CETATE (Temesvár Belváros), str. Prinț Eugen nr. 14 (Casa proprie).

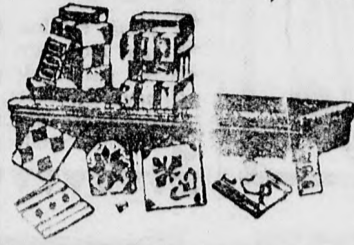
Cel mai mare, mai ieftin și mai renumit magazin de instrumente muzicale în Ungaria-de-sud. Mare depozit de violini, cimbele cu tonuri curate și puternice, — fabricate proprii, precum și instrumente de metal, de lemn, de suflat, — cu arcuș și instrumente de lovit. Specialist în executarea instrumentelor cu arcuș și de metal și reparator pentru tromboane acustice. Se garantează pentru tonuri curate și puternice! Expedează instrumente muzicale pentru orchestre, cu prețuri foarte moderate. Mare asortiment de achizite muzicale.

Reparaturile se execută prompt și conștiințios, pe lângă garanță. Catalog ilustrat gratis și franco. (Ba 178)

ZSIBRITA TESTVÉREK întreprindere de arhitectură

fabrică de articlii de ciment și magazin de materii pentru construcție, Vârșeț (Versecz) Pancsovai-ut număr 57.

Aducem la cunoștința on. public din loc și din provincie, că în piața din localitate am înființat o fabrică de articlii de ciment împreună cu întreprindere de arhitectură și magazin de materii pentru construcții.

Executăm cu prețurile cele mai moderate și pe lângă garanță: pardoseli cu beton și asfalt, canalizare cu pietrii artificiale și teracotă, iesle de beton de fier, trepte îndesate și atârănătoare în liber, uscarea pereților umezi și a pivnițelor umede.

Ținem în depozit: Tevi de ciment, fabricații proprii, inele pentru fântâni, vase, canaluri deschise și basenuri, în orice mărime, vâle captușite cu fier, cărămizi pentru clădiri, plăci de piatră artificială pregătite pe cale hidraulică, stâlpi pentru garduri de sârmă etc. — Cu proiecte de spese servim gratis.

Tipograf „CONCORDIA” societate pe acții în Arad.

CONVOCARE.

După ce la adunarea generală convocată pe ziua de 23 Martie n. domnii acționari nu s'au prezentat în numărul prescris prin §-ul 18 din statute, prin aceasta dñii acționari ai institutului Tipografia „Concordia” din Arad conform §-ului 18 alinia a treia din Statutele societății se convoacă din nou la

I-a adunare generală ordinară,

care se va ține în Arad, la 13 Aprilie n. la 10 ore înainte de amiază în localitățile institutului (strada Zrinyi Nrul 1/a).

Obiecte:

1. Raportul direcțiunii și al comitetului de supraveghere și stabilirea bilanțului.
2. Schimbarea statutelor.
3. Alegerea alor 2 membrii în direcțiune.
4. Alegerea alor 5 membrii în comitetul de supraveghere.
5. Decidere asupra venitului curat.

Domnii acționari, cari doresc a participa la adunarea generală în persoană ori prin plenipotențiat în senzul §-ului 11 din statute sunt rugați a-și anunța la direcțiune dreptul lor de participare la adunarea generală și eventual dovezile de plenipotență cel puțin cu 24 de ore înainte de adunarea generală.

Se observă, că la această adunare generală conform alineatului al 3-lea al §-ului 18 din statute acționarii prezenți vor lua hotărâri valabile fără considerațiune la numărul acțiunilor reprezentate.

Arad, la 24 Martie st. n. 1913.

Direcțiunea institutului.

„CONCORDIA” nyomda részvénytársaság Aradon.

MEGHÍVÓ.

Miután az 1913 év márczius hó 23-ára összehívott közgyűlésen a részvényes urak nem jelentek meg az alapszabályok 18-dik §-ában megállapított számban, az alapszabályok 18-ik §-ának harmadik bekezdésében foglaltak értelmében ezennel az intézet helyiségében Aradon (Zrinyi-utca 1/a sz.) 1913 évi április hó 13-ik napján délelőtt 10 orakor tartandó

I-ső rendes közgyűlésre

a részvényes urak ujjlag tisztelettel meghívatauk.

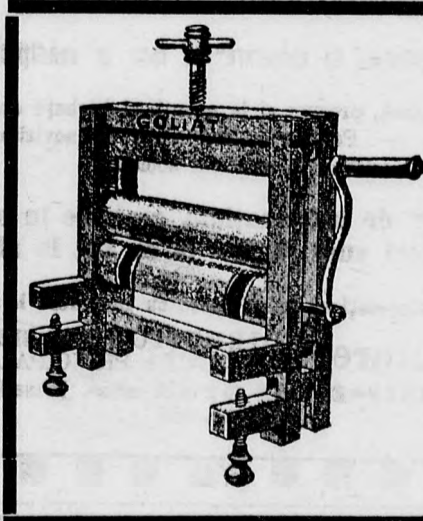
Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság és a felügyelő bizottság jelentése és a mérleg megállapítása.
 2. Az alapszabályok megváltoztatása.
 3. Két igazgatósági tag választása.
 4. Öt felügyelő bizottsági tag választása.
 5. A tiszta nyereség hovatordítása iránti határozat.
- A személyesen vagy meghatalmazott által a közgyűlésen résztvenni óhajtó t. részvényes urak ezennel felkéretnek, hogy az alapszabályok 11-ik §-a értelmében a közgyűlésen való részvételüket és illetve megbizotti minőségüket az igazgatóságnál a közgyűlést megelőzőleg legalább 24 órával bejelenteni sziveskedjenek.

Megjegyeztetik, hogy ezen közgyűlésen az alapszabályok 18-ik §-ának harmadik bekezdésében foglaltak értelmében a jelenlévő részvényesek érvényes határozatokat fognak hozni tekintet nélkül a képviselt részvények számára.

Arad, 1913. márczius 24-én.

Az intézet igazgatósága.

Fund. în 1878.

Fund. în 1878.

HOMA KÁLMÁN, atelier de strugărie cu putere electrică Becicherecul-mare (Nagybecskerek) str. Hunyadi (Fő) nr. 1.

Am onoare a atrage atențiunea on. public asupra mângălăului meu „Goliat” pentru albituri, care întrece toate fabricatele de acest soi de până acum. Mângălăul „GOLIAT” este făcut din lemn tare și uscat, el poate fi întepenit pe orice masă și se poate ușor lucra cu el. Albiturile devin netede, pete de rugineală nu lasă.

Mângălăul „GOLIAT” costă numai 20 cor.

De vânzare numai la fabricantul HOMA KÁLMÁN.

Ofer on. public scări cari se pot strânge, în orice mărime, pregătite din lemn excelent de fag și uscat cu aburi.

Ho 844—10

Premiat: Expoziția internațională de modă, Paris 1911: Grand Prix și med. de aur.
Premiat: Expoziția universală din Roma 1911: Grand premiu și medalia de aur.

La „Croitoria universală”

I. PETRASCU

SIBIU, strada Cisnădiei 30.

Telefon nr. 172.

Croitorie civilă și militară.

Mare depozit de stofe engleze și indigene, precum și totfelul de articole militare.

Po 264—30)

Cea mai ieftină sursă de cumpărat este firma
Welther János, pălărier

Făgăraș — Fogaras, bulev. Francisc Josif

Au sosit noutățile cele mai moderne de pălării de toamnă și de iarnă: modeluri pentru femei, pălării de

plisă, catifea, double și pălării de pănură, cu prețurile cele mai moderate. Articlii de modă p. bărbați: mare asortiment de pălării de piele de epură, tari și mari. Pălării și chipluri pentru școlari, mare asortiment, dela cor. 2—3. Primesc spre executare tot felul de pălării spre reparare și văpsire, după cele mai noi modele. Pălării de doliu se execută imediat. (We—503)

(Ma 131—60)

Mandler János

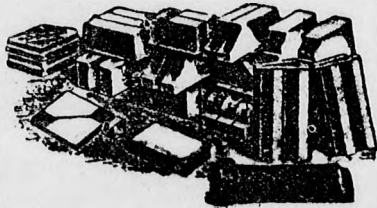
Intreprindere de beton, piatră artizanală și teracotă

SZEGED, strada Bihari nr. 1.

Primesc spre executare totfelul de lucrări în branșa lui, și anume: teracotă, canalizare, betonare, conducte

de țevi de lut și ciment, uscare pereților umezi, trepte (scări) de piatră artificială, pereți, conuri „Rabitz”, inele pentru fântâni, bazeuri, fântâni artizane și vâlcele executate neexcepționabil și cu prețurile cele mai moderate.

Cu prospecte servesc gratuit.

Dacă vreați să nu scăpați trenul, trebuie să purtați în buzunar un orologiu

care să umble bine și punctual.

Dacă vreați ca oroloarele d-voastre de buzunar să umble bine și precis, atunci să le dați spre reparare orologierului

Stefan I. Róth

Sibiu, str. Fleischer, nr. 36.

care lucrează ieftin și pe lângă garanția

Tot aici se vând cu prețuri ieftine oroloage de buzunar și oroloage deșteptătoare. Ro 727

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 133.

Post sporcasă ung. 29,349.

Banca generală de asigurare societate pe acții în Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbaii de încredere ai societății. — Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca avizatori buni și cu legături — pot fi primite ori când în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECȚIUNEA: SIBIU—NAGYSZELEN (CASA „ALBINA”), AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉKÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Jozseffőherceg nr. 1 (lângă Banca „Victoria”) Telefon nr. 850

(Ba 269—156)

TIPARUL TIPOGRAFIEI „CONCORDIA” ARAD